

Társunktól tanulni

Írta: NÓGRÁDI GÁBOR

**Vári Éva színésznő tizennégy évig
élt együtt Pécssett Szegvári Menyhért
színész-rendezővel. Vajon mit tanult tőle?
Mit tanultak egymástól?**

Van egy színésznő, Vári Éva, akit az országban talán kevesen, de a színházi szakmában annál többen ismernek, és a tehetségéért tisztelnek. Pályáját Kaposvárott kezdte operettszubbretként, de azóta játszott *Moliere*-t, *Shakespeare*-t, *Illyést*, *Szomoryt* (képünkön a *Hagyd a nagypapát!* című darabban). Játszott drámát, vígjátékot, musicalt, azaz mindent, amit rábíztak. Megkapta a Jászai-díjat, majd Erdemes Művész lett és a Pécsi Nemzeti Színház örökös tagja. Aki ma látni akarja, az a Budapesti Kamaraszínház valamelyik színpadán megnézheti *Piafként*, vagy a *Sirályban*, vagy a *Rossz nő*-ben.

Vári Éva színészi munkáját a Tanárnő nem méltatja, nem elemzi: nem feladata. Lapunk olvasói számára egy sajátos, de sokunk életében megtalálható tanítási-nevelési helyzet, egy párkapcsolat szakmai-emberi hatása feltételezhetően érdekesebb.

„Gondolom, a pedagógiában is sokat számít, hogy egy ember mennyire kíváncsi a másikra. Mennyire akarja megismerni, és nem csak a felszínen. Én sokkal kevesebbet hittem és gondoltam magamról, mint amennyivel Szegvári megismertetett.

Egy színdarabban a situációkat megírja a szerző, de minden alak csak fikció, képzelmény: annak a figurának nincs bőre, nincs húsa, nincs idegrendszere. Eljátszható persze egy általános szinten – általános bánat, általános öröm – hiszen a színészetnek is van egy manuális, mesterségbeli része, de abból nem derül ki, hogy én milyen vagyok, ha bánkódom, s milyen, ha örülök. Ez csak akkor jelenhet meg, ha kiadom magam. Ehhez azonban két dolog kell: ismerni ki vagyok, milyen vagyok, és aki vagyok, azt memi őszintén megmutatni. Szegvári ebben segített. Ha valamit nem tudtam, nem akartam megcsinálni, eljátszani a színpadon, akkor mindig azt mondta, hogy azok a színek, fájdmak, érzések megvannak bennem. Merjem megmutatni! Csakhogy az sem a színpadon, sem az életben nem könnyű. Az ember mindig győztesnek, szépnek akar látszani.

Menyhért azt mondta: ha a szerephez az szükséges, vállald, amilyen vagy! Ha kell, legyek olyan, amilyennek kinézek: a kicsiségemmel, a súlyommal, a ráncaimmal.

Ő például tudta, mert a magánéletben kiderül, hogy vannak olyan tulajdonságaim, amelyek a színpadi munkában hasznosíthatóak. Például erős öniróniával rendelkezem, amit Szegvári rendezőként jól hasznosított a Piaf-ban és a *Shirley Valentine* című monodrámban. Ez utóbbit egyébként nem akartam eljátszani. „Te megőrültél? – kérdeztem tőle. – Kit érdekel egy középkorú nő, aki történeteket mond el a férjéről és a gyerekeiről?” Nem mertem volna eljátszani, ha ő nem bíztat. Ki kíváncsi egy középkorú nőre?

Az írók nem. A színház is elengedi a negyven éves színésznő kezét. Már csak anyós és nagymama lehet, illetve valamilyen vicces karakter. Nem kíváncsiak arra, hogy egy 40-50 éves nő azért nő! Annak lehetnek érzelmei, vágyai, az lehet még vonzó, lehet jó lába. Még nem kell leírni. Még várhat valamit az ételtől. Szegvári győzött meg, hogy nem kell törődnöm a korommal.

Persze nem volt túl finom. A rendezők általában, ha instrukciót adnak, kellően tapintatosak, becsomagolják a mondanót. Menyhért nem. Egyenesen és kegyetlenül megmondta, amit gondolt. Visszahallottam, más-hol dicsért: Éva ezt így csinálta, Éva tud gyorsan váltani! (Sírásból nevetésbe vagy vissza.) De nekem csak ilyeneket mondott: elnézem, hogy tudsz ilyen rossz lenni! Na jó, ez tréfa, de a Piafban valóban nekem jött, hogy mért nyomulsz ilyen erőszakosan? Igaz, hogy Piaf a csatornából jött, és mindent elkövetett azért, hogy szeressék. Esendőbb. Néha szánalmas. Máskor ki kell nevetetni az igyekezetét.

Persze, ha az embernek a próbán azt mondják, hogy nem jó, akkor csípőből visszavág, hogy jó vagyok! (Lehet, hogy belül tudom, rossz vagyok, de bosszant, hogy ennyire látszik!) Aztán otthon végiggondolom. Nem akar nekem rosszat. Mégiscsak igaza lehet. Elvitt a lendület. Szegvári min-

dig azt mondta: a színészethez forró szív és hideg agy kell. Csupa érzés legyek, de tudjam magam kontrolálni. Tudjam, hogy az arányokon múlik minden, mint az életben is.

Oththon egyébként nem foglalkozott a színházzal, nem beszélt a darabról. Azt mondta, arra ott vannak a próbák. Nem hoztuk haza a munkát és nem vittük el a színházba az ott-honi feszültségeket. Ha én Szegvárral nem voltam beszélő viszonyban, a próbán akkor is ugyanúgy mondta, hogy menj jobbra, menj balra, és én mentem. Nem volt bennem feszültség.

Furcsa dolog a színház. Az ember megfedkedezik arról, kivel él, mi a baja, csak az a fontos: mit játszol. Mondják is, hogy nem kell ezt olyan komolyan venni, ez csak játék. Persze, játék, de az életről szól, a néző életéről, és az már nem játék.

Nem volnék ilyen színész, ha nem találkozom Szegvárral. Az, hogy olyan legyek, amilyen vagyok, kellett egy ember maximális bizalma. Lehet, hogy más embertől is megkaptam volna ugyanezt, ahogy sokat tanultam Sík Ferencről is, aki először bízott rám nagy, drámai főszerepeket, de például a Bolond szerepét a Lear-ben Menyhértnek köszönhetem. Pedig amikor felvetette a ja-

vaslatot, hetekig nem beszéltem vele. Micsoda ötlet! Tönkre akarsz tenni? Aztán sikerem volt.

Hogy Szegvári mit tanult tőlem, azt ő tudná megmondani. Talán a próbákra való felkészülést, a fegyelmet, amit magam is a híres orosz rendezőnőtől, *Galina Volcsekről* tanultam. Azt, hogy a tíz órás próba tíz órákor kezdődik. És nincs olyan, hogy be vagy rekedve! Akkor játssz a kezeddél, a szemeddel, a testeddel!

Tíz éve nem vagyunk együtt, és néha arra gondolok, többször kellett volna megmondani neki, ami nem tetszett. De ő lezárta magát. Csak azt engedte be, amit akart. Persze lehet, hogy várta a véleményt, csak ezt nem jelezte soha. Talán félt a rossz szavaktól. Én is ezért nem járok a klubba. Nem szeretem, ha valaki két pohár bor között azt mondja: te ez olyan borzasztó volt! Nem akarom hallani, mert utána nem tudok kimenni a színpadra. Nekem meg kell őrizni a magabiztosságot. No, meg hat-hét próba után én tudom, mit lehet és mit nem. Van persze, akinek elfogadom a véleményét. Ha Kulka és Lang jön és mondja, azt meghallgatom, mert ők ismernek engem.”

Igaz történeteket keresünk. Olyan valódi eseteket (röviden, maximum hatvan

gépelt sorban megírva), amelyek sok pedagógus számára lehetnek érdekesek, talán ismerősek, de mindenképpen tanulságosak. Olyan történeteket várunk, amelyek szereplői egykori vagy mai pedagógusok, illetve a körülöttük élő családtagok, rokonok, barátok, kollégák, diákok. A történet lehet szomorú és lehet vidám, szólhat az életben való helytállásról, illetve jelentős teljesítmények eléréséről, de beszélhet a baj és a bánat elviseléséről, vagy a magányról, a társkeresésről és a társ megtalálásáról is. (Kérjük, írás közben ne felejtse el, hogy a törté-

Megtörtént

net, a tények leírása a fontos. A minősítést, a véleményt bízunk az olvasó-

ra.) Várjuk a saját, vagy a kollégák testi-lelki egészségével kapcsolatos tapasztalataikat is. Természetesen, ha a történet megkívánja, megváltoztathatják a szereplők nevét és a helyszíneket, illetve ha kérik, az írást aláírás nélkül közöljük. A közölt íráskért a megjelenés után honoráriumot fizetünk. Kérjük, a levelükben adják meg nevüket, címüket és telefonszámukat. Minden küldeményre válaszolunk. Történeteiket, írásait a következő címre küldjék: Tanárnő 1410 Budapest, Pf. 131

Kérjük, írják a borítékra: *Megtörtént*.